

HE 5/2010 vp

**Hallituksen esitys Eduskunnalle lakisääteistä eläkevakuutustoimintaa harjoittavien eläkelaitosten vanhuuseläkkeiden rahastointia ja toimintapääomaa koskevien säädösten väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain
8 §:n muuttamisesta**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muuttettavaksi lakisääteistä eläkevakuutustoimintaa harjoittavien eläkelaitosten vanhuuseläkkeiden rahastointia ja toimintapääomaa koskevien säädösten väliaikaisesta muuttamisesta annettua lakkia. Lain voimassaoloa jatketaisiin kahdella vuodella eli vuosille 2011 ja 2012. Esityksen tarkoituksesta on yksityisalojen työeläkelaitosten vakavaraisuuden vahvistaminen siten, että eläkelaitokset voivat harjoittaa tehotkasta ja pitkän aikavälin tavoitteita toteuttaavaa sijoitustoimintaa finanssikriisiin ja sitä seuranneen taloustaantuman aiheuttamassa epäedullisessa markkinatilanteessa. Esityk-

sen tarkoituksesta on myös valmistautua yksityisalojen työeläkelaitosten vakavaraisuussääntelyn pysyviin muutoksiin. Esityksen seurausena eläkelaitosten vastuuvelkaan sisältyvän tasausvastuuun osan tilapäinen rinnastaminen toimintapääomaan eläkelaitosten vakavaraisuuden tukemiseksi jatkuisi. Lisäksi eläkelaitosten toimintapääoman vähimmäismäärävaatimus olisi lain voimassaolajakana riippumaton eläkelaitoksen sijoitusjakaumasta.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan keväällä 2010.

PERUSTELUT

1. Nykytila

Lakisääteisen eläketurvan toimeenpano on hajautettu useiden, yhtiömuodoltaan yksityisoikeudellisten eläkelaitosten tehtäväksi. Siitä huolehtivat työeläkevakuutusyhtiötä annetussa laissa (354/1997) tarkoitettu työeläkevakuutusyhtiöt, vakuutuskassalaissa (1164/1992) tarkoitettu lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavat eläkekassat ja eläkesäätiolaissa (1774/1995) tarkoitettu B- ja AB-eläkesäätiöt. Lisäksi merimieseläkelain (1290/2006) mukaista eläketurvaa, joka rahoitusjärjestelmänsä osalta on osaksi kytketty työntekijän eläkelain mukaiseen eläketurvaan, hoitaa merimiesläkekassa. Työeläke-yhtiötä, -säätiötä ja -kassoja on tällä hetkellä neljäkymmentä.

Eduskunta hyväksyi 17 päivänä joulukuuta 2008 hallituksen esityksen (HE 180/2008) laiksi lakisääteistä eläkevakuutustoimintaa harjoittavien eläkelaitosten vanhuuseläkkeiden rahastointia ja toimintapääomaa koskevien säännösten muuttamisesta (853/2008, jäljempänä määräaikaislaki). Laki tuli voimaan 22 päivänä joulukuuta 2008. Lailla vahvistettiin yksityisten alojen työeläkelaitosten toimintapääomia ja lievennettiin vakavaraisuusvaatimuksia.

Määräaikaislain ja sitä koskevan hallituksen esityksen taustalla oli vuonna 2007 Yhdysvalloista alkanut finanssimarkkinakriisi. Finanssikriisi laajeni vuoden 2007 ja 2008 alkupuolen aikana nopeasti kansainvälisille finanssimarkkinoille. Finanssimarkkinoiden romahduksen seurauksena myös reaalitalouden kasvu heikkeni ja käynti lopulta valtaosassa teollisuusmaita negatiiviseksi.

Finanssikriisin ja sitä seuranneen taloustaantuman johdosta työeläkelaitosten sijoitusten varallisuusarvot alenivat vuoden 2008 aikana kaikissa eri sijoitusluokissa. Erityisen voimakasta aleneminen oli osakkeissa; esimerkiksi OMX Helsinki -osakeindeksi laski noin 50 prosenttia vuoden 2008 aikana. Arvojen aleneminen kiihyti vuoden viimeisten kuukausien aikana.

Työeläkelaitosten vakavaraisuusvaatimus

määrätytyy laitoksen sijoitusten riskillisyyden perusteella. Mitä riskillisempiä ovat laitoksen sijoitukset, sitä enemmän sillä on oltava toimintapääomaa riskien varalle. Vuoden 2008 laskevien varallisuusarvojen oloissa työeläkelaitokset olisivat voineet säilyttää vakavaraisuusasemansa vain myymällä riskillisimpia sijoituskohteitaan, kuten osakkeita, ja ostamalla tilalle vähemmän riskillisiä sijoituskohteita. Myynnit olisivat toteutuneet markkinatilanteessa, jossa osakkeiden markkinarvot olivat poikkeuksellisen alhaalla.

Työeläkelaitosten laajat osakemyynnit olisivat entisestään heikentäneet osakkeiden kurssikehystä. Tämä olisi heijastunut myös suomalaisien pörssiyhtiöiden osakkeiden arvoon. Se olisi heikentänyt työeläkejärjestelmän pitkän aikavälin sijoitustoiminnan tuottotasoa. Vakavaraisuussääntöjen johdosta työeläkelaitokset olisivat joutuneet myymään osakesijoituksiaan sen jälkeen, kun osakkeiden hintataso oli suhdannevaihtelun seurauksena laskenut poikkeuksellisen voimakkaasti. Tavoitellun sijoitustuottotason saavuttamiseksi työeläkelaitokset olisivat kynneet investoimaan osakkeisiin riittävästi vasta kriisin päättymisen jälkeen.

Yksityisten alojen työeläkejärjestelmän vuoden 2007 sijoitusuudistuksella pyrittiin lisäämään osakkeiden osuutta työeläkelaitosten sijoitusjakaumassa niiden korkean tuottoodotuksen johdosta. Vakavaraisuussääntelyn pakottama myötäsyklinen kaupankäynti sijoitusomaisuudella olisi tuntuvasti heikentänyt työeläkejärjestelmän pitkän aikavälin rahoittamista.

Yksityisten alojen työeläkelaitosten osakesijoitusten osuus oli vuoden 2007 lopussa noin 38 prosenttia. Vuoden 2008 lopussa osakesijoitusten osuus oli laskenut noin 18 prosenttiin. Kesäkuussa 2009 osakesijoitusten osuus oli noussut kahdella prosenttiyksikköllä noin 20 prosenttiin.

Yksityisten alojen työeläkelaitosten toimintapääomat suhteessa vastuuvelkaan (vakavaraisuusaste) olivat keskimäärin noin 30,3 prosenttia vuoden 2007 lopussa. Vakavaraisuusaste oli vuoden 2008 lopussa 16,2 pro-

senttia ja kesäkuun 2009 lopussa 18,7 prosenttia.

Määräaikaislaki vaikutti eläkelaitosten sijoitustoiminnan suuntaamista koskeviin ratkaisuihin vuoden 2008 viimeisestä neljänneksestä alkaen. Ilman määräaikaislain säätöksiä laskettuna 14 työeläkelaitoksen vakavaraisuusasema (eläkelaitoksen toimintapääoma jaettuna vakavaraisuusrajalla, joka mitataa työeläkelaitoksen sijoitusjakauman riskillisyyttä) oli vuoden 2008 lopussa alle 2 ja 10 laitoksen yli 3,5. Vuoden 2009 kesäkuun lopussa vastaavat luvut olivat 9 ja 12. Vuoden 2008 lopussa 16 laitoksen ja vuoden 2009 kesäkuun lopussa 19 laitoksen vakavaraisuusasema oli välillä 2-3,5. Yksityisten alojen työeläkelaitosten yhteenlasketut toimintapääomat olivat vuoden 2008 lopussa 2,6-kertaiset vakavaraisuusrajaan nähden ja 8,4-kertaiset suhteessa toimintapääoman vähimmäismäärään. Vuoden 2009 kesäkuun lopussa vastaavat luvut olivat 2,8 ja 9,8. Ilman määräaikaislain säätöksiä vastaavat suhde-luvut olisivat olleet vuoden 2008 lopussa 1,8 ja 2,9 ja vuoden 2009 kesäkuussa 2,1 ja 3,3.

Yksityisten alojen työeläkejärjestelmään vuoden 2007 alusta voimaan tulleen sijoitus-uudistuksen ensisijaisena päämääränä on vähentää työeläkemaksun pitkän aikavälisen nousupainetta nostamalla sijoitusten tuotto-odotusta sijoitusriskiä lisäämällä. Tuotto-odotusta on tarkoitus kasvattaa mahdollista-malla erityisesti osakesijoitusten osuuden nostamisen noin 10 prosenttiyksiköllä. Tämä merkitsee sitä, että pitkällä aikavälillä noin 35 % työeläkevarallisuudesta on sijoitettuna osakkeisiin.

Määräaikaislain säätöiden voimassaolon johdosta työeläkelaitosten keskimääräinen vakavaraisuusaste on pysynyt riittävällä tasolla. Osakesijoitusten osuus työeläkelaitosten sijoitussalkusta on kuitenkin keskimäärin noin 20 prosenttia eli 15 prosenttiyksikköä alle pitkän aikavälisen tavoitetason. Sijoitusriskin kasvattaminen lisäämällä osakesijoitusten osuutta 15 prosenttiyksiköllä ja vastaavasti joukkovelkakirjojen osuutta vähentämällä kasvattaisi työeläkelaitosten vakavaraisuusraja keskimäärin yli 3 prosenttiyksikköä. Tämän seurauksena työeläkelaitosten vakavaraisuusasema ilman määräaikaislain säätöksiä alenisi keskimäärin noin 1,5:een.

Pitkän aikavälisen suunnittelun tavoitetasoksi 1,5:n vakavaraisuusasemaa voi pitää riittä-mättömänä, koska vakavaraisuusmekanismi olisi tällöin sijoitustoiminta liaksi ohjaavaa tekijä. Lyhyen aikavälisen sijoitustoiminnan heilahtelu ohjaisi laitoksen sijoitustoiminta pitkän aikavälisen tuottojen kustannuksella. Työeläkejärjestelmän sijoitustoiminnassa pitkä aikaväli on ratkaiseva. Työeläkelaitos-ten kesäkuun 2009 lopun mukainen vakava-raisuustaso ilman määräaikaislain säätöksiä ei siten mahdollistaisi osakeriskin kasvatta-mista pitkän aikavälisen tavoitetasolle.

Kun osakesijoitusten tuotto on maaliskuun 2009 jälkeen ollut positiivinen, määräaikais-lain mahdollistama laajamittaisempi sijoitta-minen osakkeisiin on parantanut sijoitustuot-toja. Vuoden 2009 toisella neljänneksellä yksityisten alojen työeläkelaitosten sijoitusten markkina-arvo nousi 3,9 miljardia euroa ja oli vuoden 2009 kesäkuun lopussa 77,8 mil-jardia. Noteerattujen osakkeiden osuus tästä arvonoususta oli 3,2 miljardia (noin 82 pro-senttia).

Työeläkelaitosten riskinkantokyvyn para-neminen on mahdollistanut välillisesti myös likviditeetin järjestämisen vastaamaan kas-vanutta takaisinlainaustarvetta suomalaisissa yrityksissä. Vuoden 2009 toisella neljänneksellä takaisinlainat kasvoivat 700 miljoonalla eurolla noin 4,6 miljardiin euroon.

2. Ehdotetut muutokset

Työeläkelaitosten keskimääräinen vakava-raisuusasema on määräaikaislain säätöksiä huolimatta heikentynyt vuoden 2007 ta-sosta. Työeläkelaitosten vakavaraisuusase-man heikentyminen seuraavina vuosina on mahdollista, vaikka sijoitustuotot ovat vuoden 2009 alkupuolella käyntyneet voimak-kaaseen noussuun.

Määräaikaislain voimassaolo päättyy 31 päivänä joulukuuta 2010. Määräaikaislain päättyminen heikentäisi työeläkelaitosten va-kavaraisuusasemaa. Vakavaraisuusaseman heikentyminen vähentäisi työeläkelaitosten mahdollisuksia säilyttää riskillisempiä ja korkeamman tuotto-odotuksen sijoituksia omistuksessaan. Mikäli osakkeiden ja mui-ten sijoitusten arvonkehitys ei jatkuisi posi-tiivisena, työeläkelaitosten olisi mahdollisesti

vähennettävä sijoitustensa riskillisyyttä ennen määrääikaislain voimassaolon päättymistä eli viimeistään vuoden 2010 aikana saavuttaakseen riittävän vakavaraisusaseman vuodelle 2011.

Käytännössä sijoitusten riskillisyyden vähentäminen tarkoittaisi etenkin osakkeiden, mukaan lukien suomalaisten pörssiyhtiöiden osakkeiden, myyntiä. Koska merkittäviä osakemyntejä ei voisi käytännössä toteuttaa lyhyellä aikajänteellä ilman, että myyntiin tullevat osakkeet heikentäisivät niiden kurssikehitystä ja siten myös työeläkelaitoksen taaseeseen jäävien osakkeiden arvoa, työeläkelaitosten olisi varhain ryhdyttävä toimenpiteisiin sijoitustensa riskillisyyden vähentämiseksi. Tästä syystä työeläkelaitosten olisi tiedettävä mahdollisimman aikaisessa vaiheessa vuonna 2011 sovellettavien vakavaraisussääntöjen sisältö, jotta laitoksille jäisi riittävästi aikaa sijoitustensa riskillisyyden saatamiseen sääntelyn edellyttämälle tasolle.

Työeläkelaitoksilla on oltava myös lähi-vuosien markkinatilanteessa mahdollisuus riittävään riskinottoon sijoitustoiminnassaan, jotta tavoiteltu pitkän aikavälin tuotto-odotus kyettää saavuttamaan. Määrääikaislain pysyvään lakiin nähdyn sallima suurempi riskinottomahdollisuus voi kuitenkin osoittautua ainakin lyhyellä aikajänteellä epäedulliseksi, jos eläkelaitokset hyödyntävät määrääikaislain mukaisia lisämahdollisuksia riskinottoon ja osakekurssit käantyvät voimakkaaseen laskuun.

Talouden ja finanssimarkkinoiden kehityssuunnasta ei ole varmuutta. Ilman määrääikaislain säännöksiä vain erittäin nopea sijoitusten arvojen nousu sallisi työeläkelaitosten noudattaa vuoden 2007 sijoitusuudistuksen mukaista tuottohakuista sijoitustoimintaa vuosina 2010-2012. Työeläkelaitosten on kuitenkin huomioitava tulevien vuosien vakavaraisusvaatimukset jo nykyisessä sijoitustoiminnassaan. Määrääikaislain voimassaolon päättyminen vuoden 2010 lopussa vaikeuttaa tällä hetkellä työeläkelaitosten mahdollisuutta suunnitella työeläkejärjestelmän pitkän tähtäimen rahoituksen kannalta teho-kasta sijoitustoimintaa.

Edellä sanotuista syistä ehdotetaan määrääikaislain säännösten voimassaolon jatkamista kahdella vuodella vuoden 2012 loppuun.

Määrääikaislain jatkamisella vähennettäisiin työeläkemaksun korotuspainetta pitkällä aikavälillä ylläpitämällä yksityisalojen työeläkelaitosten vakavaraisuutta siten, että eläkelaitokset voivat harjoittaa pitkällä aikavälillä tuottavaa sijoitustoimintaa vallitsevassa epävarmassa markkinatilanteessa. Työeläkelaitosten sijoitussuunnittelun kannalta vakavaraisuussääntöjä koskevat muutokset on perusteltua tehdä mahdollisimman ennakkoidusti ja riittävällä siirtymäajalla, mistä syystä määrääikaislain jatkamista ehdotetaan kahden vuoden ajanjaksolle eli vuoden 2012 loppuun saakka.

Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut 20 päivänä toukokuuta 2009 kaksi työryhmää selvittämään yksityisten alojen työeläkejärjestelmän vakavaraisuussäännöksiin tarvittavia pysyviä muutoksia. Määrääikaislain jatkaminen kahdella vuodella tukee yhtäältä työeläkelaitosten mahdollisuutta harjoittaa tuottohakuista sijoitustoimintaa vallitsevassa epävarmassa markkinatilanteessa ja toisaalta mahdollistaa ennakoitavan ja riittävän pitkän siirtymäkauden valmisteilla oleviin, pysyviin vakavaraisuussääntelyin muutoksiin.

Määrääikaislain jatkaminen toteutetaisiin muuttamalla lain 8 §:n sisältämää voimassaolosäännöstä siten, että määrääikaislain voimassaolo päätyisi vuoden 2010 joulukuun 31 päivän sijaan vuoden 2012 joulukuun 31 päivänä. Tämä tarkoittaisi, että yksityisten alojen työeläkelaitosten vakavaraisuuslaskennassa tasausvastuuun osan rinnastamista toimintapääomaan (määrääikaislain 3 ja 4 §) ja toimintapääoman vähimmäismäärän sääntelyä (määrääikaislain 6 §) jatketaisiin vuoden 2012 loppuun saakka. Määrääikaislain 1 ja 2 §:ssä säädettyihin, vuotta 2008 koskeneisiin kertaluontoisiin siirtoihin ei tehtäisi muutoksia. Osaketuottosidonnaisen lisävakutusvastuuun siirtymäajan muutosta koskeneella säännöksellä (määrääikaislain 7 §) ei 2011 lukien ole enää vaikutusta, koska siirtymäaika päättyy joka tapauksessa vuoden 2010 lopussa. Määrääikaislain 5 §:n sisältämää säännöstä jatketaisiin, joten määrääikaislain jatkamisella ei vaikutettaisi työeläkelaitosten mahdollisuuteen jakaa asiakashyvi-tyksiä.

Määrääikaislain säännöksillä ei ole työeläkelaitosten vakavaraisuusvalvontaa heikentä-

viä vaikutuksia. Finanssivalvonta edellyttää, että työeläkelaitokset ilmoittavat tavanomaisen valvontaraportoinnin yhteydessä toimintapääoman ja toimintapääoman vähimmäismääärän sekä määräaikaislain mukaisesti että ilman määräaikaislain säännösten soveltamista. Finanssivalvonta myös edellyttää, että työeläkelaitosten riskienhallintajärjestelmät tuottavat oikeaa ja ajantasaista tietoa laitosten riskeistä ja niiden suhteesta laitoksen vakavaraisuuteen.

3. Esityksen vaikutukset

Ehdotuksella jatketaisiin vuosina 2011 ja 2012 työeläkelaitosten vakavaraisuuden sääntelyä sellaisena kuin se on tällä hetkellä voimassa. Mikäli määräaikaislain voimassalo o päätyisi 31 joulukuuta 2010, työeläkelaitosten vakavaraisuusasema alenisi tuolloin merkittävästi. Lisäksi toimintapääoman vähimmäismäärä määräytyisi jälleen työeläkelaitosten sijoitusten riskillisyyden perusteella.

Määräaikaislakia soveltaen työeläkelaitosten yhteenlaskettu toimintapääoma oli vuoden 2008 joulukuun lopussa 10,3 miljardia, kun muutoin se olisi ollut 4,8 miljardia; vakavaraisuusraja oli 4,0 miljardia, kun muutoin se olisi ollut 4,9 miljardia euroa; ja toimintapääoman vähimmäismäärä oli 1,2 miljardia, kun muutoin se olisi ollut 3,1 miljardia euroa. Ehdotetulla määräaikaislain jatkolla vaikutus jatkuisi vastaavansuuntaisena vuosina 2011 ja 2012. Täsmällinen vaikutus riippuu työeläkelaitosten sijoitusten kehityksestä.

Työeläkelaitosten on jo tällä hetkellä otettava huomioon sijoitustoiminnan suunnitelussaan määrä-aikaislain voimassalon päättymisen. Mikäli osakkeiden ja muiden sijoitusten arvonkehitys ei jatkuisi positiivisena, työeläkelaitosten olisi mahdollisesti vähennettävä sijoitustensa riskillisyyttä. Riskillisyyttä olisi vähennettävä viimeistään vuoden 2010 aikana. Riskillisyyden vähentäminen saattaisi tarkoittaa etenkin osakkeiden myyntiä. Koska etenkään kotimaisten osakkeiden myyntiä ei voisi toteuttaa lyhyellä aikavälillä

ilman, että myyntiin tulevat osakkeet heikentäisivät niiden kurssikehitystä ja siten myös työeläkelaitoksen taseeseen jäävien osakkeiden arvoa, työeläkelaitosten olisi varhain ryhdyttävä toimenpiteisiin sijoitustensa riskillisyyden vähentämiseksi.

Finanssimarkkinoiden epävarmuudesta johduen työeläkelaitokset saattaisivat ilman määräaikaislain säännösten voimassaolon jatkamista joutua vähentämään muun muassa osakeomistustaan. Tämä suurella todennäköisyydellä heikentäisi työeläkejärjestelmän pitkän aikavälin rahoituksen turvaamista. Määräaikaislain päättyminen vuoden 2010 lopussa johtaisi matalampaan työeläkelaitosten keskimääräiseen vakavaraisuusasemaan ja sallisi vähäisemmän riskinoton ja siten matalamman tuoton odotustason kuin mitä sijoittussääntöjen uudistuksella on tavoiteltu.

Ehdotuksella sallittaisiin työeläkelaitoksiin suurempi riskillisten sijoitusten osuus verrattuna siihen, mitä vakavaraisuuslainsäädäntö työeläkelaitosten nykyisellä vakavaraisuustassolla ilman määräaikaislain sääntöjä sallisi. Ehdotuksella vähennettäisiin siten työeläke-maksutason korotuspaineita pitkällä aikavälillä. Ehdotuksella ei ole välittömiä vaikutuksia vakuutuksenottajiin tai vakuutettuihin.

4. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriön nimeämässä työryhmässä, jonka jäseninä ovat sosiaali- ja terveysministeriön lisäksi valtiovarainministeriö, Finanssivalvonta, Suomen Pankki, Eläketurvakeskus, Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ja Työeläkevakuutajat TELA ry.

5. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan keväällä 2010.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakihdotus:

*Lakiehdotus***Laki**

lakisääteistä eläkevakuutustoimintaa harjoittavien eläkelaitosten vanhuuseläkkeiden rahastointia ja toimintapääomaa koskevien säännösten väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti *muutetaan* lakisääteistä eläkevakuutustoimintaa harjoittavien eläkelaitosten vanhuuseläkkeiden rahastointia ja toimintapääomaa koskevien säännösten väliaikaisesta muuttamisesta 19 joulukuuta 2008 annetun lain (853/2008) 8 §:n 1 momentti seuraavasti:

8 §

Tämä laki tulee voimaan 22 päivänä joulukuuta 2008 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 2012. Ennen lain voimaantuloa voi daan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttä miin toimenpiteisiin.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 12 päivänä helmikuuta 2010

Tasavallan Presidentti**TARJA HALONEN**

Sosiaali- ja terveysministeri *Liisa Hyssälä*

*Liite
Rinnakkaisteksti*

Laki

lakisääteistä eläkevakuutustoimintaa harjoittavien eläkelaitosten vanhuuseläkkeiden rahastointia ja toimintapääomaa koskevien säännösten väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan lakisääteistä eläkevakuutustoimintaa harjoittavien eläkelaitosten vanhuuseläkkeiden rahastointia ja toimintapääomaa koskevien säännösten väliaikaisesta muuttamisesta 19 joulukuuta 2008 annetun lain (853/2008) 8 §:n 1 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

8 §
Tämä laki tulee voimaan 22 päivänä joulukuuta 2008 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 2010. Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Ehdotus

8 §
Tämä laki tulee voimaan 22 päivänä joulukuuta 2008 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 2012. Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

---

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .*
